

Informační systémy ušetří nemocnicím čas i peníze. Pokud jsou ovšem správně nastavené.

V jedné nemocnici je informační systém všeobecně hodnocen pozitivně jako prostředek, který šetří čas personálu a umožňuje mu věnovat více času léčbě pacientů, v jiné nemocnici si na počítače naopak stěžují, že jim přidělávají práci. Jak ukazuje společná analýza společností HealthCare Institute a Intel, kladný nebo záporný přístup k digitalizaci zdravotnictví je výrazně závislý na nastavení procesů ve zdravotnických zařízeních. Jednohlasně si pak zdravotníci stěžují na anachronický zdravotnický zákon z roku 1966, který dávno neodpovídá současným potřebám klinické praxe.

Praha, 30. září 2010 – Čas, právě tak jako peníze, začne být v příštím roce ve zdravotnictví položkou, které se nedostává ještě více než doposud. Podle plánů ministerstva zdravotnictví se má během příštího roku alespoň přiblížit nadbytečný počet lůžek akutní péče v českých nemocnicích k úrovni běžné ve vyspělých zemích. Management nemocnic bude muset v roce 2011, posledním roce před startem zdravotnické reformy, začít výrazně šetřit a využívat veškeré rezervy v nasazení lékařů a sester.

Výraznou pomoc jim přitom mohou poskytnout počítače, které v podobě informačních systémů masově vstoupily do českých nemocnic v průběhu uplynulých deseti let. Analýza založená na společném průzkumu společností HealthCare Institute a Intel v rámci projektu Nemocnice České republiky ukazuje, že přítomnost informačního systému v nemocnicích má jasný vliv na kvalitu poskytované péče. „Tam, kde se léčba odehrává s asistencí či pod dohledem dobře nastaveného informačního systému a počítačů, nemocnice dosahují zpravidla lepších výsledků. Vhodně nastavené informační systémy šetří zaměstnancům v nemocnicích čas a personál se může díky nim více soustředit na pacienta a jeho léčbu,“ říká Daniel Vavřina, předseda HealthCare Institute. „V případě, že nastane v procesu léčby pochybení, mají informační systémy velkou výhodu v tom, že umožňují rychlejší sjednání nápravy a dohledání, jak a případně či vinou k němu došlo,“ dodává Daniel Vavřina.

V rámci průzkumu přes 5000 zdravotníků z 20 nemocnic hodnotilo jednak spokojenost s fungováním informačního systému a za druhé jeho dopad na efektivitu práce zdravotníků. Vyšlo najevo, že výsledky jsou ve vzájemné korelaci s celkovým pořadím nemocnic v projektu Nemocnice ČR 2009 tak, jak je vidí z pozice jejich klienta pacienti. Hodnocení pacientů a zdravotníků se protlo právě v tomto bodě: nemocnice, které poskytují z hlediska spokojenosti pacientů nejlepší péči, jsou zároveň ty, jejichž informační systém je z hlediska personálu nejefektivnější a jehož uživatelé jsou s ním nejvíce spokojeni.

Pořadí	Název nemocnice	Úspěšnost (%)
1	Nemocnice Strakonice, a.s.	71,334
2	Vojenská nemocnice Olomouc	70,795
3	Nemocnice Třinec, p.o.	69,452
4	Karvinská hornická nemocnice a.s.	68,573
5	Městská nemocnice Městec Králové a.s.	68,065
6	Všeobecná fakultní nemocnice v Praze	67,564
7	Litomyšlská nemocnice, a.s.	67,423
8	Nemocnice Prachatice, a.s.	67,248
9	Nemocnice Písek, a.s.	66,895
10	Vojenská nemocnice Brno	66,137
11	Fakultní nemocnice Ostrava	65,747
12	Nemocnice Nové Město na Moravě, p.o.	65,675
13	Městská nemocnice Ostrava, p.o.	65,195
14	Nemocnice s poliklinikou Karviná-Ráj p.o.	64,646
15	Městská nemocnice v Litoměřicích	63,377
16	Fakultní Thomayerova nemocnice s pol.	63,371
17	Domažlická nemocnice, a.s.	62,971
18	Fakultní nemocnice Olomouc	62,304
19	Nemocnice Boskovice, s.r.o.	59,935
20	Fakultní nemocnice U sv. Anny	59,548

Podle manažera společnosti Intel pro oblast zdravotnictví Pavla Kubů už klíčová otázka nezní, zda informační systém ano, či ne, protože ani ty méně osvědčené nemocnice si bez počítačů v určité síťové konfiguraci už dnes nedovedou představit svůj provoz, ale spíše, jak komplexní má být a co vše do něj zahrnout. „Pokud se budeme bavit o nejkompaktnější možné integraci jednotlivých informačních systémů, která z nemocnice učiní jeden navzájem propojený informační celek, pak může zdravotnický profesionál díky této integraci získat úsporu 1 až 2 hodiny denně, které věnuje pacientům. Pacienti tak dostávají podstatně bezpečnější a zároveň kvalitnější péči,“ vyjmenovává přínosy Pavel Kubů z Intelu.

„Potenciál informačních systémů v nemocnicích není zcela jistě využit optimálně, podobně jako u řady jiných organizací v různých oborech,“ říká Zeno Veselík, Director Poradenských služeb společnosti KPMG Česká republika. Jeho optimální nastavení není však záležitostí výhradně IS/IT, ale je podmíněno splněním řady podmínek, jako jsou například optimalizace procesů, controllingových funkcí a v neposlední řadě též nastavení potřebných motivačních systémů a hodnocení. „V tomto komplexu je skryta potenciální úspora v řádu minimálně 5 až 10 % celkových provozních nákladů,“ dodává Zeno Veselík z KPMG.

Pavel Kubů z Intelu vidí potenciál úspor minimálně na úrovni jedné desítky procent v případě běžné okresní nemocnice využívající komplexní informační systém, což je v souladu se zahraničními zkušenostmi z podobných projektů. „Pohybují-li se provozní náklady průměrné okresní nemocnice na úrovni 500 mil Kč ročně, bavíme se o úspoře na úrovni 50 a více milionů korun. Náklady na lůžková zařízení v ČR dosahují zhruba poloviny¹ celkových výdajů na zdravotnictví - v roce 2008 to bylo 259 mld. Kč. Můžeme tedy mluvit o tom, že rezerva systému zdravotní péče je v řádu jednotek až jedné desítky miliard korun,“ shrnuje Pavel Kubů z Intelu.

Největší brzda? Socialistický zákon o zdraví lidí

Předpoklady, že s pomocí počítačů se léčí lépe a efektivněji, se ovšem nenaplnují ve všech nemocnicích. Důvodem je podle zmíněné analýzy fakt, že lékaři a sestry svádějí boj s administrativní zátěží v podobě nových vyhlášek a nařízení. Jan Bříza, zástupce ředitelky Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, vidí problém v zastaralé legislativě, která nemocnice dohnala do stavu, že nemohou plně využít uživatelskou přívětivost počítačových systémů. Příkladem je rozšířená praxe „podvojného“ vedení zdravotnické dokumentace. „Kdybychom měli dodržet všechna pravidla, tak jak je zákon nařizuje, museli bychom všechno, i to, co máme v elektronické podobě, tisknout, což například sestry nutně irituje,“ uvádí Jan Bříza.

Právě sestry jsou často nejvíce na ráně a jejich významná část považuje informační systémy za komplikaci ve své práci. „V řadě nemocnic a zdravotnických pracovišť nejsou jednotlivé zdravotnické systémy propojené, takže například lékař na chirurgii si nemůže vytáhnout výsledky z biochemie. Důsledkem je, že se informace zdvojují a vedou souběžně v papírové a elektronické podobě, což představuje větší zátěž. Zdravotnická dokumentace musí být ze zákona v tištěné podobě, takže ve finále se všechny dokumenty a nálezy v elektronické podobě musí vytisknout a vložit do složek pacienta,“ říká Irena Kouřilová, mluvčí České asociace sester ČR. Podle Ireny Kouřilové to není vina informačního systému jako takového, ale špatné organizace práce a zákona o zdraví lidí z roku 1966, který stále představuje základní normu, ačkoli je v některých bodech anachronický.

¹ Tato částka směřuje náklady provozní i investiční

Největší bariéra spočívá v legislativě, souhlasí ředitel Nemocnice Strakonice Tomáš Fiala: „Legislativa ukládá povinnost vést dokumentaci v papírové podobě a neuznává jeho elektronickou formu. Významně by se nám všem proto ulehčilo, kdyby zdravotní dokumentace mohla být vedena elektronicky do určité úrovně bez elektronického podpisu.“ Právě Nemocnice Strakonice se umístila jako první v žebříčku nemocnic, jejichž personál hodnotil spokojenost s fungováním informačního systému a také jeho dopad na efektivitu práce zdravotníků.

Rovněž Zeno Veselík z KPMG Česká republika se domnívá, že elektronický oběh dokumentace je jistě žádoucím směrem vývoje. „Obecně lze říci, že e-forma by jistě měla přinést zvýšení efektivnosti práce s dokumenty, zvýšení rychlosti při vyhledávání informací i při jejich ukládání, další zvýšení efektivnosti by přinesla možnost snazšího a rychlejšího sdílení dat,“ tvrdí Zeno Veselík, podle něhož zdravotnická zařízení budou muset počítat s jistými novými náklady spojenými s ochranou dat, zajištěním bezpečnosti jejich využívání, ukládáním a zálohováním.

Co se týče rezerv v organizaci práce, zkušenost Jana Břízy z Všeobecné fakultní nemocnice je obdobná: „Elektronickou a papírovou formu nelze moc kombinovat, musíte si prostě vybrat mezi papírem a e-formou, u které musí figurovat elektronický podpis. V praxi se ale u některých lidí projevuje konzervatismus v tom, že setrvávají na starých pracovních postupech, a k nim přidávají ten nový. Pokud už si vyberete nový pracovní postup, musíte ten starý nahradit se vším všudy,“ konstatuje Jan Bříza, podle něhož se nejedná o chybu IT, ale lidí, kteří nastavují procesy v nemocnicích. Někdy totiž stačí udělat jenom krok a vše najednou funguje. „Nastavení informačního systému je odrazem této nové struktury procesů, pokud ho neprovedete, lidé budou dělat zbytečnou práci navíc,“ dodává Jan Bříza z VFN Praha, která v „žebříčku spokojenosti“ obsadila celkově 6. místo a v kategorii Fakultních nemocnic dokonce zvítězila.

S čím informační systémy pomáhají? Konkrétní příklady z praxe.

- Personál má k dispozici maximum informací a může je snadno sdílet v propojených elektronických systémech. Dříve musel lékař některá vyšetření provádět znovu, protože se k jejich výsledkům nedostal.
- V případě sester a lékařů pomáhá například už na příjmu, kde se automaticky vytisknou potřebné dokumenty – informovaný souhlas, čárové kódy na zkumavky pro laboratorní vyšetření, vzory informovaných souhlasů, posléze například recepty a vyúčtování péče, takže informační systém poskytuje personálu významnou podporu i při rutinních činnostech.
- Celkově zrychlují přenos výsledků a obrazové dokumentace, lékaři už nemusejí čekat, až někdo přinese snímek, který je o dvě patra výše, ale mají ho v té samé chvíli, kdy je pořízen.
- S tím souvisí i okamžitá možnost vyhodnocovat výsledky, což se samozřejmě pozitivně promítá do výsledků a kvality léčby.
- Nemocnice mohou díky informačnímu systému přesně stanovit například objem péče nasmlouvané se zdravotními pojišťovnami, který je potřeba průběžně sledovat a vyhodnocovat. „Kontrolovaný objem péče včetně například množství laboratorních vyšetření musíme dodržet, aniž bychom ho výrazně přeplnili. Sledovat objem poskytnuté péče průběžně bylo dříve velmi obtížné, ne-li nemožné,“ říká ředitel strakonické nemocnice Tomáš Fiala.
- Na sledování objemu péče například ve Všeobecné fakultní nemocnici navazuje celý systém objednávek léčiv a materiálu, který je provázaný s ordinacemi a umožňuje tak sledovat spotřebu léčiv. „Díky přehledu o stavu léčiv můžeme predikovat spotřebu a nemáme zbytečně vázané prostředky. Dříve tato data spravovalo mnoho lidí, které jsme tímto ušetřili,“ pojmenovává významný ekonomický přínos Jan Bříza z VFN Praha.
- Informační systém eliminuje možnost poškození pacienta – poskytuje lepší možnosti ochrany dat a soukromí pacientů a snižuje možnost záměny při operacích a zdravotnických výkonech – pod dohledem elektronických aplikací by nedošlo například k záměně pacienta a vyoperování zdravé ledviny či

k záměně dětí v porodnici. V případě, že nastane v procesu léčby pochybení, lze díky informačnímu systému rychleji sjednat nápravu a dohledat, jak a případně čí vinou k němu došlo.

- Informační systém představuje významnou příležitost, co se týče zpracování výstupních dat – nemocnice jeho prostřednictvím dostávají do ruky skvělý nástroj pro analýzu nejenom ekonomickou, ale i léčebnou. Například umožňuje sledovat například dva lékaře, jak léčí stejnou diagnózu a vyhodnocovat účinnost jejich práce. Takže jde nejenom o zpřesnění spotřeby materiálu a léčiv, ale také o sofistikovanější vedení léčby.

O společnosti HealthCare Institute

HealthCare Institute je nezisková organizace, která napomáhá postupně zvyšovat kvalitu poskytované péče o pacienty v nemocnicích tím, že se snaží diskutovat s managementem a zřizovateli nemocnic o nasazování nových manažerských metod a přístupů, obvyklých ve státech západní Evropy a USA.

. Další informace o společnosti HealthCare Institute získáte na stránkách www.hc-institute.org.

O společnosti Intel

Intel je světovým lídrem v oblasti inovace počítačových technologií. Společnost navrhuje a vyrábí klíčové technologie, které slouží jako základ pro počítačová zařízení na celém světě. Další informace o společnosti Intel získáte na stránkách www.intel.com/pressroom a blogs.intel.com.

Kontakt pro média:

Intel

Pavel Svoboda
PR Manager, CEE
Tel.: +420 222 090 304
+420 222 090 301
E-mail: pavel.svoboda@intel.com

HealthCare Institute

Daniel Vavřina
předseda
Tel.: +420 608 878 400
E-mail: d.vavrina@hc-institute.org

Mediakom

Radovan Suk
mediální konzultant společnosti Intel
Tel.: +420 731 444 043
E-mail: radovan.suk@mediakom.cz
